

13 februari 2015

Goed onderwijs voor iedereen en in het bijzonder voor wie daar nog meer behoefte aan heeft

Meer dan 15 jaar lang is een debat gevoerd over meer inclusie en over de manier waarop we het best kunnen inspelen op de specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen. Vlaanderen heeft een sterk uitgebouwd en kwaliteitsvol buitengewoon onderwijs en werkt ook al vele jaren succesvol met GOn-begeleiding. In 2009 ondertekenden ons land en de verschillende gemeenschappen het verdrag over de rechten van Personen met een handicap van de Verenigde Naties, dat een nieuwe visie op handicap inhoudt. Hierbij staat de deelname van mensen met een beperking aan alle maatschappelijke domeinen, en dus ook aan het onderwijs, voorop. Dat engagement kon niet genegeerd worden. De vorige regering keurde het M-decreet goed en deze minister zal verantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan.

Van ons, de onderwijsverstrekkers en de pedagogische begeleidingsdiensten, wordt verwacht dat we scholen en teams, CLB's en hun medewerkers begeleiden om dit M-decreet in de praktijk te brengen. Het is een opdracht die we opnemen en waar we volop op inzetten, maar regelgeving in de praktijk brengen kost tijd. Zeker als die regelgeving een nieuwe manier van kijken naar onderwijs met zich meebrengt.

De Zweedse psycholoog Petri Partanen zegt: 'Many of the good things that matter in education are beneficial for all but essential for some'. Dat is waar wij de komende jaren voor willen staan: goed onderwijs voor iedereen én in het bijzonder voor die leerlingen die er nog meer behoefte aan hebben.

Anders kijken naar leerlingen, naar leerkrachten en teams

Het M-decreet bekijkt de idee van inclusie in het gewoon onderwijs op een genuanceerde manier. Het gaat niet alleen om de leerling, maar ook om de leerkracht, de school en de ouders. Het decreet wil enerzijds recht doen aan de onderwijsnoden van de leerling en anderzijds kansen geven aan leraren om deskundigheid op te bouwen. Zo zullen teams optimaal kunnen inspelen op de onderwijsbehoeften van alle leerlingen.

Aan de basis van ons onderwijs liggen de eindtemen en de leerplannen. Die worden door de overheid erkend als norm en op basis hiervan zal het onderwijs kwalificaties toekennen. Van de school wordt verwacht dat ze inspanningen levert om er voor te zorgen dat zo veel mogelijk leerlingen het gemeenschappelijk curriculum volgen en daarbij de nodige ondersteuning krijgen. Het M-decreet verwijst hierbij naar 'redelijke aanpassingen'. Zo neemt de school differentiërende, remediërende, compenserende of dispenserende maatregelen. Om een voorbeeld te geven: de leerling mag werken met dyslexiesoftware. De wezenlijk andere manier van kijken naar onderwijs heeft er mee te maken dat we niet langer alleen kijken naar de leerling, maar dat we de interactie tussen leerkracht, leerling en hun omgeving centraal stellen. De vraag wordt dus: **'Wat heeft deze leerling nodig om in deze school de leerplandoelen te bereiken'**. Deze vraag zet de school aan om in de spiegel te kijken en werk te maken van interne kwaliteitszorg.

Toch zullen er leerlingen zijn voor wie het niet mogelijk is om dit gemeenschappelijk curriculum te volgen. Voor hen wordt een individueel, aangepast curriculum uitgetekend. Het gaat hier om maatwerk, volgens de onderwijsbehoeften van deze specifieke leerling. Dit individuele traject kan ofwel in het gewoon onderwijs aangeboden worden, met ondersteuning vanuit het buitengewoon onderwijs of in het buitengewoon onderwijs. Hier is de vraag: hoe kunnen we met deze leerling zo ver mogelijk geraken, hoe kunnen we deze leerling doen groeien en alle kansen op ontwikkeling geven?

Als we uitgaan van de interactie tussen leerling, leerkracht en hun omgeving, dan ligt het feit dat het kind niet slaagt, niet alleen aan de leerling zelf. De leerling heeft een specifieke onderwijsbehoefte. En de leerkracht en het team hebben mogelijk nood aan ondersteuning om hierop in te spelen. Dat is een andere en nieuwe manier van kijken naar onderwijs. En dat is de essentiële mindshift die het M-decreet van alle onderwijsbetrokkenen vraagt. Hierbij is samenwerking tussen leerling, ouders, schoolteams, clb's, pedagogische begeleidingsdiensten en eventueel diensten van Welzijn essentieel.

De leerkracht staat er niet alleen voor – samen competenties opbouwen

Ook nu al beschikt het gewoon onderwijs over omkadering en heel wat expertise. De leerkracht staat er niet alleen voor. Hij of zij kan gebruikmaken van de expertise van de leerlingenbegeleiders, van de zorgleerkrachten, van het team, van het clb, van de GOn-begeleiders, van de pedagogische begeleidingsdiensten ...

Toch zal het een doorgedreven inspanning vragen van alle onderwijsbetrokkenen om zich verder te bekwamen in het zo goed mogelijk inspelen op de specifieke behoeften van leerlingen. Daar ligt een opdracht voor de pedagogische begeleiding. Over de netten heen staat een ploeg van begeleiders klaar, we noemen ze 'competentiebegeleiders', die nu al bezig zijn om de competenties van teams, scholen en clb's te versterken in het werken met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De algemene besparingen zullen echter ook een invloed hebben op deze begeleiding.

De ondersteuning die wij bieden bestaat uit drie luiken.

Ten eerste bieden we begeleiding en vorming aan. We organiseren overlegmomenten, contactdagen of vormingen waarop aan kennisdeling en expertise-ontwikkeling wordt gedaan. We willen alle betrokkenen - directeurs, zorgcoördinatoren of zorgleerkrachten, leerlingenbegeleiders, leerkrachten, GOn-begeleiders en clb-medewerkers – de kans geven om ervaringen uit te wisselen en zich zo voor te bereiden op het M-decreet. Ook kennisdeling tussen gewoon en buitengewoon onderwijs is essentieel. In het gewoon onderwijs kan men veel opsteken van de expertise van het buitengewoon onderwijs. In het buitengewoon onderwijs kunnen leerkrachten zich dan verdiepen in meervoudige problematieken.

Ten tweede gaan we in op specifieke vragen van scholen (vraaggestuurde werking). Samen met hen tekenen we een begeleidingstraject uit om een antwoord te bieden.

En **ten derde** zijn er nu al materialen en kaders beschikbaar waarmee de scholen en clb-teams zelf aan de slag kunnen in de praktijk. Een voorbeeld is de methodiek van het handelingsgericht werken die we in onze scholen en centra implementeren.

Al deze acties maken deel uit van een traject dat de pedagogische begeleidingsdiensten met de scholen, teams en clb's bewandelen en waarbij de competenties van alle medewerkers worden verbreed en verdiept. We willen werk maken van een meer inclusieve school en de samenwerking tussen alle onderwijspartners bevorderen. Het is de bedoeling dat alle leerkrachten zich verder didactisch bekwamen en dat de scholen en hun teams handelingsgericht aan het werk gaan. Het M-decreet zet ons aan om na te denken over hoe we naar kinderen kijken en hoe we daar als schoolteam een professioneel leven lang almaar competentier in kunnen worden. Het is de bedoeling om **samen** deskundigheid op te bouwen. En dat is een werkelijke, maar ook een wenselijke, 'mindshift', zowel voor leerlingen als voor school en clb-teams.

Tijdspad

Hoe groot de bereidheid ook is, toch willen we als pedagogische begeleidingsdiensten beklemtonen dat een dergelijke omslag tijd vraagt. Regelgeving goedkeuren is één ding, maar ze in de praktijk brengen vraagt een zorgzame aanpak. Het decreet werd in maart 2014 goedgekeurd. Op dit moment liggen meerdere uitvoeringsbesluiten klaar of zijn ze in bespreking. De vragen die nu nog leven in het veld zullen gaandeweg beantwoord worden. De overheid steunt ons hierin en stelt een geleidelijke implementatie voor. Daarbij is een duidelijk tijdspad belangrijk. De overgang naar een nieuwe manier van kijken naar onderwijs zal geleidelijk vorm moeten krijgen.

Alleen op die manier zal het M-decreet het doel bereiken dat het beoogt. Het is overigens ook datzelfde doel dat onze scholen, clb's en hun teams zich elke dag met veel gedrevenheid stellen: elke leerling de beste kansen op onderwijs bieden. Of: goed onderwijs geven voor iedereen én in het bijzonder voor wie daar nog meer behoefte aan heeft.

Patriek Delbaere, algemeen directeur OVSG, namens de onderwijsverstrekkers en pedagogische begeleidingsdiensten